

Referat fra møde i Udviklingsrådet

- Tid:** Torsdag den 5. marts 2020 kl. 15.00 – 18.00
- Sted:** Cphbusiness, Nansensgade 19
- Deltagere:** Birgitte Grum-Schwensen, Teknisk Landsforbund
Charlotte Lundblad, Danske Erhvervsakademier
Christian Mathiasen, nstf rektorkollegiet, DKEA
Erling Jensen, Dansk Metal
Gitte Bruckner, HK
Johanne Gregersen, Danske Erhvervsakademier
Karen Winnie Larsen, FA
Mads Eriksen, Dansk Erhverv
Mette Juul Jensen, DI (mødeleder)
Nanna Højlund, FH
Niels Egelund, formand rektorkollegiet, DKEA
Rolf Lange, FH
Tina Voldby, Tekniq
- Michael Rugaard, sekretariatet
Jo Kjærsgaard, sekretariatet (referent)

- Afbud fra:** Harald Mikkelsen, Danske Professionshøjskoler
Jacob Krohn-Rasmussen, Dansk Byggeri

1. Godkendelse af dagsordenen

Dagsordenen blev godkendt.

2. Godkendelse af referat

Referat fra mødet den 6. september 2019 blev godkendt.

3. Dimensionering og bevillingssystem

Vicedirektør for Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte Mikkel Leihardt gennemgik det nye bevillingssystem og den ledighedsbaserede dimensionering.

Han nævnte blandt andet, at dimensioneringsmodellen ikke tager højde for, at en uddannelse ikke længere uddanner til ledighed. Der skal tages højde for det i den nye model. I den nuværende model skal en institution søge ministeriet om at en uddannelse tages ud af dimensioneringen.

Bevillingssystemet

Der er indbygget et aktivitetstilskud, der omfatter færdiggørelse og beskæftigelse. Færdiggørelse er et gennemsnit af alle studerende. Man tager forbehold for studerende, der vil have svært ved at leve op til det, fx studerende med handicap. Hvis en institution ikke lever op til den strategiske rammekontrakt, får man taget af grundtilskuddet. Pengene kan dog kanaliseres tilbage.

Kvalitetspuljen skal bruges til feedback og teknologisk omstilling. Der er cirka 50 mio. kr. til erhvervsakademierne, professionshøjskolerne og de maritime uddannelser, og midlerne fordeles efter størrelse. Der er ikke nogen sammenhæng mellem dem der giver og får. Fx får de maritime også, uden at de bidrager, da de har fuld beskæftigelse. Den enkelte institution kan maks tage 1 % i overgangsåret og maks 2 % om året fremover, og det er ikke hensigten at tage midler fra institutionerne, men at omfordele dem og indsætte incitamenter.

I den efterfølgende diskussion blev der spurgt til det forhold, at der reelt er dobbelt styring, idet der styres på samme parameter (ledighed) i både dimensionering og bevilling. Der blev også spurgt til udsættelse af færdiggørelsetaxameter ifm sygdom, særligt stress. Kunne man have tænkt det ind fra starten. Det er der taget højde for, og man ser på den samlede gruppe i forhold til færdiggørelsetaxameter.

Et fokus på efterspørgsel på arbejdsmarkedet og det forhold, at dimittender i lav grad flytter, blev diskuteret. Dimensioneringsmodellen tager ikke højde for ændringer i specifikke brancher, og dialogen om behovet på arbejdsmarkedet er på de enkelte institutioner. Det er desuden tungt og besværligt at uddanne til det private arbejdsmarked, og det opsøgende arbejde i virksomhederne anerkendes ikke i akkrediteringssystemet og rammekontrakterne. Det blev derfor også nævnt, om man kan inddrage relevant beskæftigelse i dimensioneringsmodellen. Man kan kigge på løn, men der er forskellig løndannelse og systematiske forskelle, og det er derfor svært.

Det blev også nævnt, at dimensioneringen kan virke i modstrid med ønsket om spredning af uddannelser. Der er større ledighed uden for de store byer, og de bliver reddet af lav ledighed i byerne. Der sker rigtigt meget med udbuddet nu.

Hvis man vil noget andet med dimensioneringsmodellen, skal man lave en ny, hvor man fx inddrager regionale forskelle.

4. FH's uddannelsespolitik

Nanna Højlund præsenterede FH's nye vision for videregående uddannelser til fremtiden. Særligt ønsket om fleksible uddannelsesveje blev diskuteret. Der mangler trædesten og muligheder for både videreuddannelse og sporskifte. Nogle barrierer er strukturelle, andre kulturelle. Det fleksible uddannelsessystem handler også om, at studenter skal kunne tage en teknisk erhvervsakademiuddannelse, men også ligestilling mellem fuldtidsuddannelse og deltidsuddannelse. Videreuddannelse handler ikke kun om at komme videre, men for mange også om at uddanne sig for at kunne blive i sit fag.

Der skal være en stærk fortælling om, hvad man kan med de forskellige uddannelser, og at man med mange uddannelser både uddanner sig til en karriere og videreuddannelse. Det gælder særlig erhvervsuddannelserne og erhvervsakademiuddannelserne.

FH har præsenteret ministeren for oplægget. Hun var meget opmærksom på problemstillingen, men det var vigtigt at pointere, at ikke alle skal være kandidater. Der virker ikke til at være prioritering af problemstillingen i embedsværket.

FH havde også lanceret ideen om et udvalg for de erhvervs- og professionsrettede uddannelser. De ønsker særligt fokus på praksistilknytningen.

Der skal ske en genopretning i forhold til de besparelser, der har været, og FH forventer, at der kommer en diskussion af, hvor og hvordan man bruger pengene på uddannelse, herunder hvor mange midler der bruges på fuldtidsuddannelse og på løbende kompetenceudvikling.

Der var en diskussion af finansiering og brugen af fonde. Man kan nok ikke forvente yderligere midler til VEU (som VEU-milliarden), så det er vigtigt at diskutere, hvordan man stadig kan gøre uddannelse relevant for mange, da omskifteligheden på arbejdsmarkedet stiller store krav, til at vi alle efteruddanner os løbende. Besparelserne på SVU har konsekvenser for arbejdsgivere og lønmodtagere. Fondene strækker kortere, når der ikke er SVU, og besparelserne flytter/skubber finansieringsansvaret til fondene og arbejdsmarkedets parter. Arbejdsgiversiden vil ikke erstatte offentlig støtte med private fonde. HK har regnet på, hvad staten finansierer for et årsværk på fuldtid og VEU. Det er 5 gange så meget pga taxameter og SU.

Realkompetencevurdering er også et vigtigt aspekt i forhold til videreuddannelses, og der arbejdes i regi af trepart og ministeriet på et bedre og mere gennemslagskraftigt system.

Endelig var der en diskussion af fordele og ulemper ved at tage enkelte, korte moduler frem for en fuld uddannelse.

5. Årsdag 2020

Følgende meldte sig til at være med til at arrangere årsdag 2020: Rolf, Niels og Birgitte. Arbejdsgiversiden finder en repræsentant. Efterfølgende har Jacob meldt sig.

6. Gensidig orientering og aktuelle politiske emner

Praktikum: Der er oprettet hold på alle de involverede institutioner, men man har organiseret forløbene på forskellig vis. Erhvervsakademierne vil gerne have ordningen gjort permanent, lave et længere forløb og omfatte flere uddannelser. Det må dog forventes, at der ikke sker ikke ændringer, før prøveperioden er gået. Birgitte hører de samme problemer på produktionsteknolog og byggekoordinator. Danske Erhvervsakademier gav tilsagn om at følge op med tal om, hvordan det er gået.

Teknologipagtrådet: Målet er, at der skal være 20 % flere, der søger STEM-uddannelser inden for 6-8 år – fra eud til videregående uddannelse, men samlet set er der ikke sket en signing i 2019. Der har været en del diskussion af, hvad der er en STEM-uddannelse. Ministeriets notat på optagelsen 2019 om udviklingen inden for STEM-uddannelser vedlægges referatet.

7. Opvarmning til næste møde

Næste møde afholdes den 25. maj 2020 kl. 10-13. Formandskabet havde foreslået en diskussion af læringsbarometret og et mere kvalificeret uddannelsesvalg, og der var forslag om at udvide punktet til at omfatte optagelse generelt, herunder det kønnede uddannelsesvalg. Der var forslag om at invitere Mathilde Trongaard, der er direktør for Studievalg Danmark.

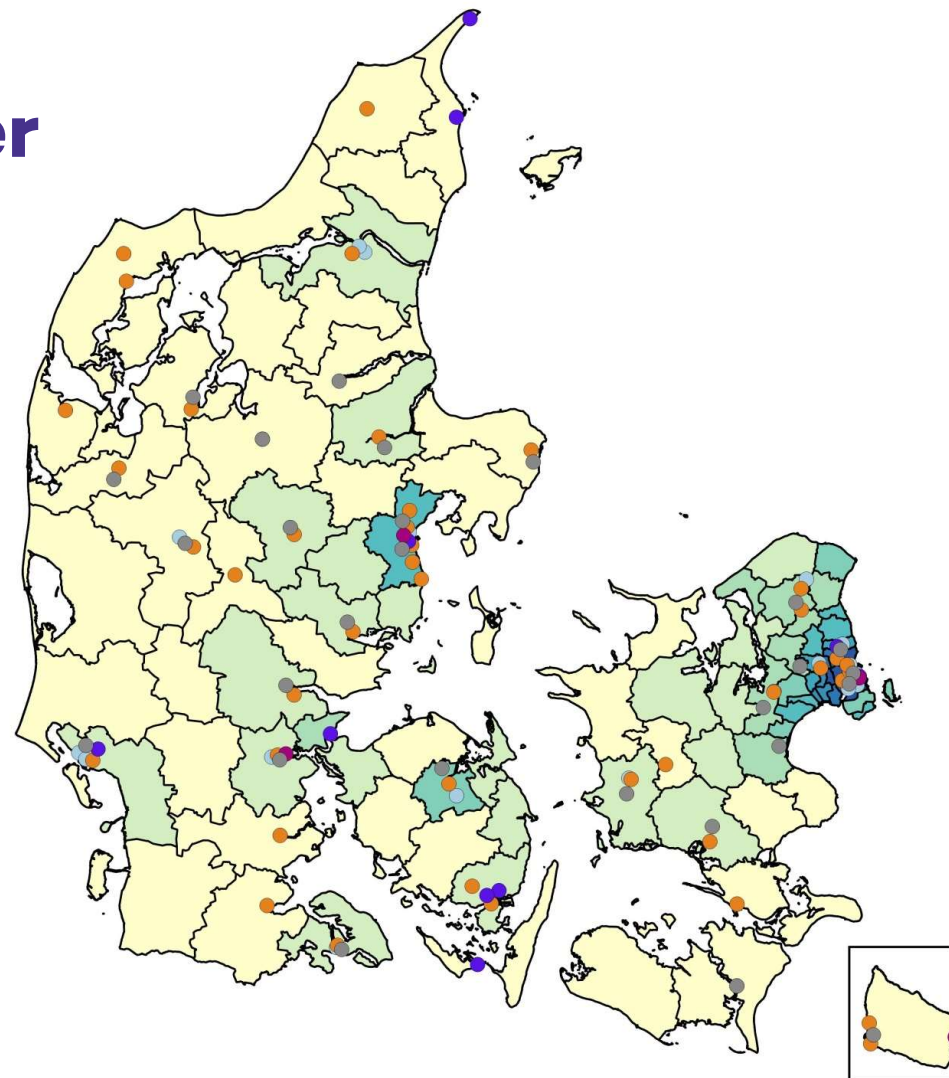
Dimensionering og nyt bevillingssystem

Mikkel Leihardt

Vicedirektør, Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte

Videregående uddannelsesinstitutioner

- 8 erhvervsakademier
- 3 kunstneriske institutioner
- 8 maritime institutioner
- 7 professionshøjskoler
- 8 universiteter

Lidt historisk perspektiv...

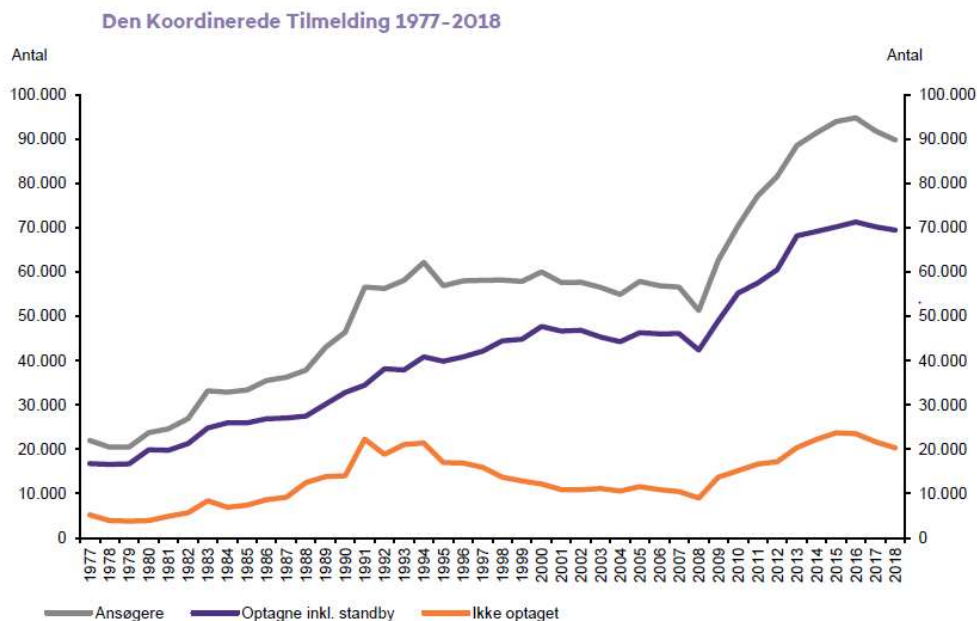
- 1999: Bologna-processen
- 2000: Udviklingskontrakter
- 2002: Barcelona-målsætning
- 2003: Universitetsreform, forskningsrådsreform
- 2006: Globaliseringsstrategi, inkl. 50 pct.

- 2007: Aftale om PH'ere og EA'ere
- 2007: Fusioner på universiteter
- 2007: Uddannelsesakkreditering
- 2009: Basismidler efter kvalitet, UNILAB-midler
- 2009: EA etableres
- 2011 Samlet videregående uddannelse + 60 pct.

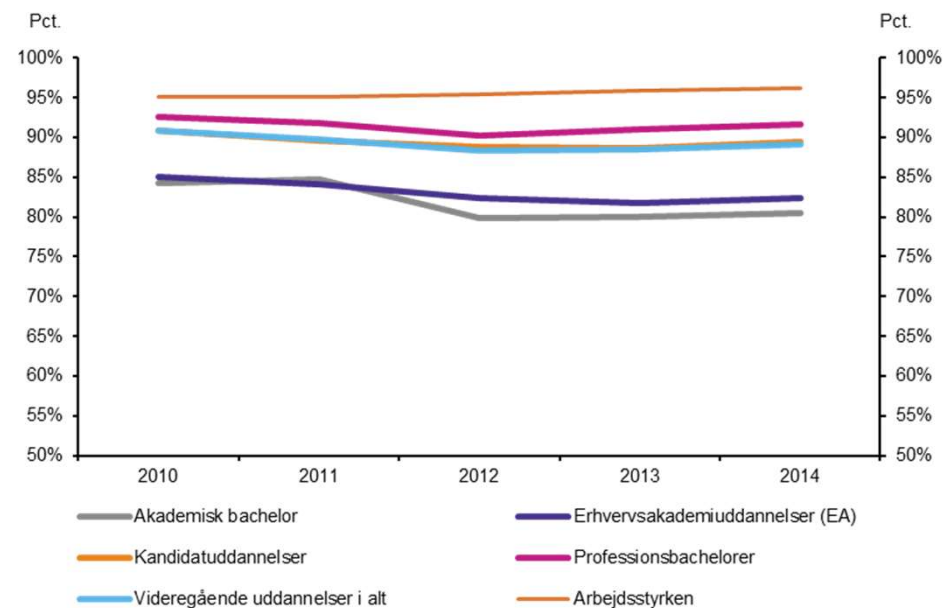
- 2013: SU-reform (+fremdrift)
- 2013: Institutionsakkreditering
- 2014: Ledighedsbaseret dimensionering
- 2017: Nyt bevillingssystem og Bedre rammer for ledelse
- 2017/19: Engelsksprogede uddannelser

Optag og beskæftigelse

Optag på de videregående uddannelser, 1977-2018

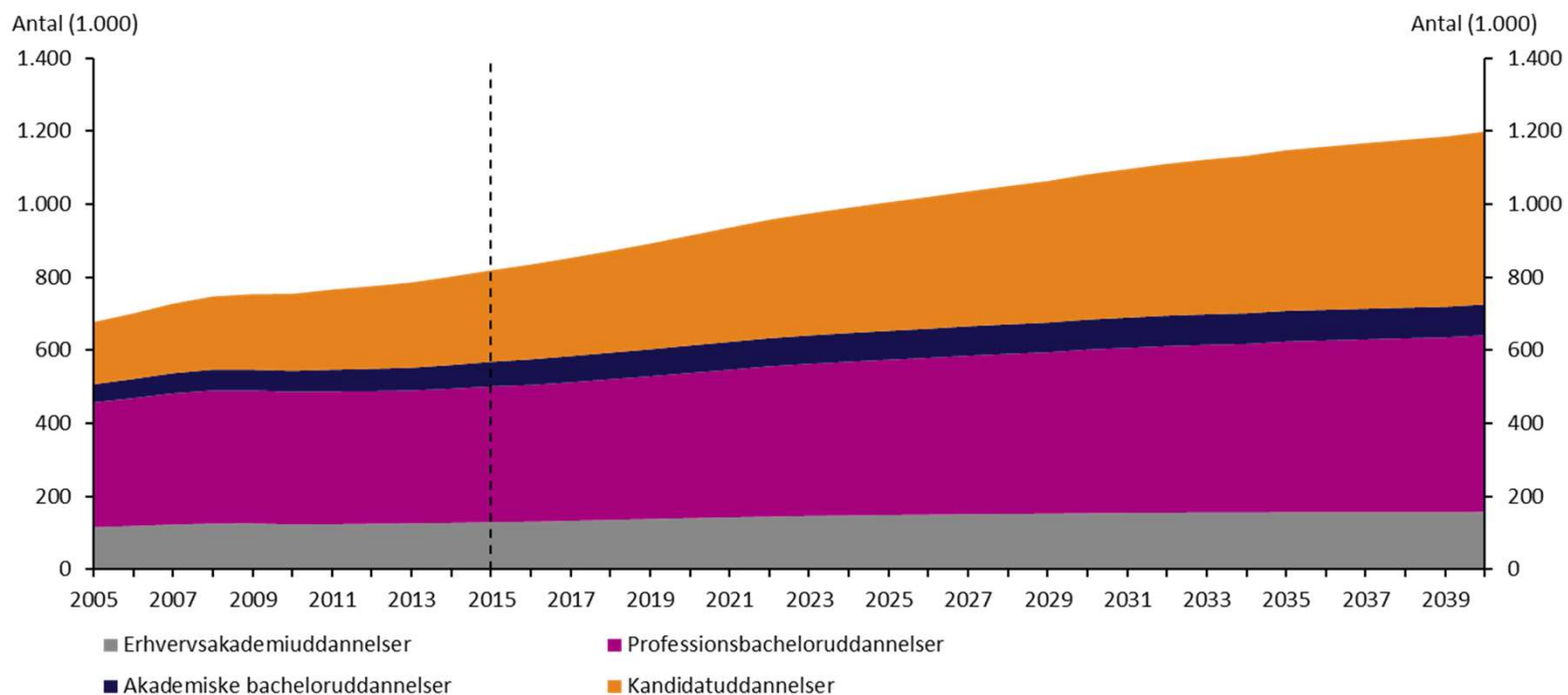

Beskæftigelsesgrad for nyuddannede og den generelle beskæftigelse, 2010-2014

Udbud på arbejdsmarkedet

Personer med en videregående uddannelser, der er til rådighed for beskæftigelse, antal, 2005-2040

Dimensionering og nyt bevillingssystem

Ledighedsbaseret dimensionering

Formålet er at reducere optaget på uddannelser med systematisk overledighed blandt nyuddannede med henblik på at få flere til at søge ind på uddannelser med lavere ledighed.

Nyt bevillingssystem for de videregående uddannelser

”Det er et grundlæggende mål med det nye bevillingssystem at øge kvaliteten i uddannelserne og styrke det ledelsesmæssige fokus på god undervisning og en bedre overgang til job efter studierne. Partierne ønsker således et opgør med det snævre fokus på kvantitet i det videregående uddannelsessystem”

Dimensionering

Dimensionering

- **Uddannelsesspecifik dimensionering:** Fokus på antal praktikpladser, regionale forhold eller nye udbud.
- **Reguleret optag:** Fokus på regional fordeling efter indstilling fra rektorkollegier
- **Finanslovsreguleret:** Optaget er fastlagt på finansloven, særligt på autorisationsgivende uddannelser
- **Engelskproget tilpasning:** Særsilt regulering af optaget på engelsksprogede uddannelser
- **Ledighedsbaseret dimensionering:** Tilpasning af optag på uddannelser med systematisk overledighed blandt nyuddannede.

Ledighedsbaseret dimensionering

Med den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel fastsættes årligt et loft over tilgang på uddannelser/-grupper med systematisk overledighed blandt nyuddannede.

Centrale rammer

- Uddannelsesniveau: Det er ledigheden på landsplan uanset om ledigheden varierer ml. institution/landsdel
- Enkelt uddannelse og/ eller uddannelsesgrupper: Udtagelse enten som enkeltuddannelse eller som del af en uddannelsesgruppe, der i deres indhold er beslægtede og rettet mod samme typer af arbejdsmarkedsfunktioner
- Fleksibilitet: Institutionerne kan selv flytte rundt på pladserne på dimensionerede uddannelser samt op til 15 pct. til ikke-dimensionerede uddannelser

Mekanisk model

- Overledighed: Nyuddannede med > 2 pct.-point højere ledighed end gennemsnittet VU
- Systematisk: Mindst 70 pct. af de seneste 10 dimittendårgange har overledighed (mindst 3 observationer).
- Ledigheds mål: 4.-7. kvartal efter endt uddannelse. Modtagere af ledighedsydelse vs. alle andre
- Tilpasning: Overledighed [$>2-5$] = 10 pct. reduktion. [$5-7,5$] = 20 pct. reduktion. [$>7,5$] = 30 pct. reduktion ift. seneste 5 års gns. optag.

Udtagelsesgrundlag

- En uddannelse udtages på baggrund af **systematisk** overledighed.

Årstal	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Faktisk ledighed	6,0	5,3	3,8	6,1	9,5	10,9	11,0	11,7	10,6	9,7	9,5
Underledig	4,0	3,3	1,8	4,1	7,5	8,9	9,0	9,7	8,6	7,7	7,5
Overledig	8,0	7,3	5,8	8,1	11,5	12,9	13,0	13,7	12,6	11,7	11,5
Administrationsøkonom	11,0	8,9	4,9	8,1	18,7	11,7	34,0	25,2	28,0	24,4	

Eksempel

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Omfanget af udmeldt dimensionering

I tabellen fremgår omfanget af uddannelsespladser, der i hvert enkelt år er blevet reduceret som følge af dimensionering fordelt på sektorer. Tallene skal ses i forhold til en årlig tilgang på omkring 70.000 studerende på de videregående uddannelser.

	2014	2015	2016	2017	2018	Total
Erhvervsakademi	908	0	34	47	0	989
Top-up	0	0	572	195	8	775
Professionsbachelor	351	0	5	0	102	458
Kandidat	2.214	60	83	43	59	2.459
Total	3.473	60	694	285	169	4.681

Anm.: Tabellen angiver hvor mange pladser der i et givent år er udtaget til dimensionering. Dimensionering af de uddannelser, der blev udtaget i 2014 er for de korteste fuldt indfaset i 2018 ,og for kandidatuddannelserne først fuldt indfaset i 2020.

Nyt bevillingssystem

Nyt bevillingssystem for de videregående uddannelser

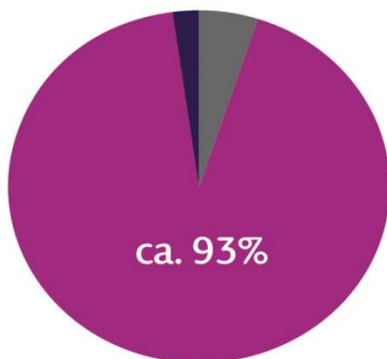
”Det er et grundlæggende mål med det nye bevillingssystem at øge kvaliteten i uddannelserne og styrke det ledelsesmæssige fokus på god undervisning og en bedre overgang til job efter studierne. Partierne ønsker således et opgør med det snævre fokus på kvantitet i det videregående uddannelsessystem.”

Tre grundelementer

Nuværende bevillingssystem

Erhvervsrettede uddannelser

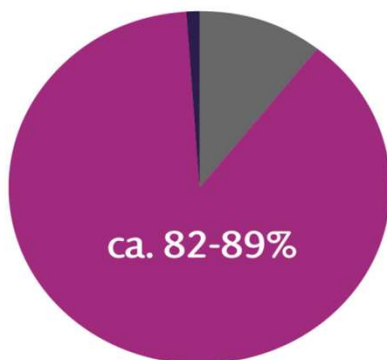
ca. 2% ca. 5-7%

- Færdiggørelse
- Taxametertilskud
- Institutionstilskud og faste tilskud

Universitetsuddannelser

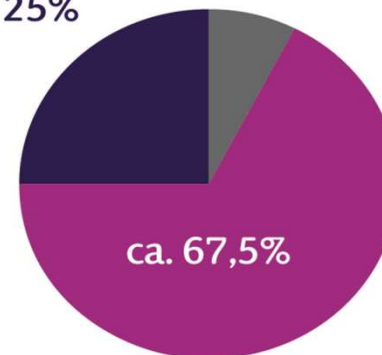
ca. 1% ca. 10-17%*

Nyt bevillingssystem

Videregående uddannelser

ca. 25% ca. 7,5%*

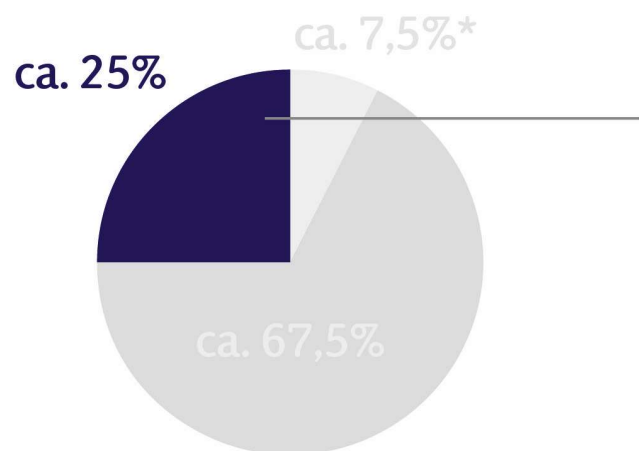

- Resultattilskud
- Aktivitetstilskud
- Grundtilskud og særligt tilskud til decentrale udbud mv.

* 'Pant' i studietidsmodel frem til 2020

* Forholdet mellem resultattilskuddet og aktivitetstilskuddet er fastholdt på hhv. 10% og 90%

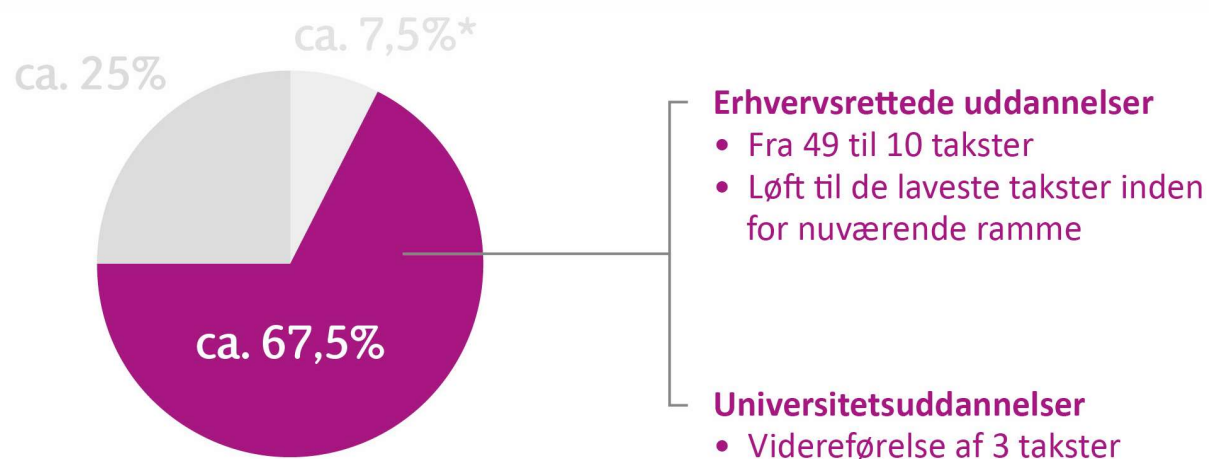
Grundtilskud

- Grundtilskud til uddannelse
25 pct. af uddannelsesbevillinger
- Særligt tilskud til decentrale udbud
2 mio. kr.
- Særlige tilskud, maritime,
Bornholm, mv.
- 10 pct. af grundtilskuddet genfast-
sættes efter 4 år på baggrund af:
 - En kvalitetsmåling (både
udvikling og aktuelt niveau)
 - En opgørelse af de strategiske
rammekontrakter

* Forholdet mellem resultattilskuddet og aktivitetstilskuddet er fastholdt på hhv. 10% og 90%

Aktivitetstilskud

* Forholdet mellem resultattilskuddet og aktivitetstilskuddet er fastholdt på hhv. 10% og 90%

De nye takster på EA/PH/MA og fastholdelse af 3 takster på universiteterne

Erhvervsakademier, professionshøjskoler og maritime institutioner

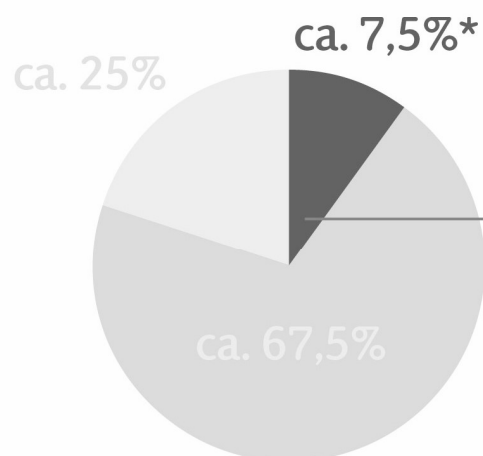
Nuværende takststruktur	Ny takststruktur	
49 forskellige takster - fra ca. 37.100 – 190.900kr.	Takst 1	40.500 kr.
	Takst 2	44.400 kr.
	Takst 3	48.700 kr.
	Takst 4	51.600 kr.
	Takst 5	57.700 kr.
	Takst 6	61.700 kr.
	Takst 7	65.200 kr.
	Takst 8	69.500 kr.
	Takst 9	78.300 kr.
	Takst 10	97.900 kr.

Universiteter

Takster	Nuværende takster	Nye takster
Takst 1	44.300 kr.	34.200 kr.
Takst 2	63.700 kr.	49.200 kr.
Takst 3	93.100 kr.	71.900 kr.

NB! Takstforventning da det nye bevillingssystem blev behandlet. Taksterne er efterfølgende fastsat og PL-reguleres mv. løbende.

Resultattilskud

- Kvalitet og prioriterede områder. Udmøntes årligt.

- Færdiggørelse (Studietid + 3 måneder + tillæg)
- Beskæftigelse (Nyuddannede i 12.-23. måned)

* Forholdet mellem resultattilskuddet og aktivitetstilskuddet er fastholdt på hhv. 10% og 90%

Centrale elementer fra aftaleteksten:

"Partierne er ... enige om, at den gennemsnitlige studietid på universiteterne frem mod 2020 skal reduceres med 4,3 måneder i forhold til niveauet i 2011 som forudsat i fremdriftsreformen, men den nuværende "fremdriftspant" og de universitetsspecifikke mål for reduktioner i studietiden afskaffes ved overgangen til det nye bevillingssystem."

...

"Hvis studietiden mod forventning ikke reduceres som forudsat er partierne enige om, at det nye færdiggørelselement justeres tilsvarende, og de ekstra midler i givet fald overgår til råderummet, så virkningen på de offentlige finanser fastholdes som forudsat."

Hvad er ændret ... ?

	Det gamle taxametersystem	Det nye bevillingssystem
Fokus	Meget stor vægt på STÅ-aktivitet	[Bedre] balance mellem grundbevilling, STÅ-aktivitet og resultater
Kompleksitet	Historisk system med mange forgreninger (800+ linjer i budgettet)	Flere hensyn, men oprydning med forenkling i tilskud, tælleprincip og færre takster
Resultater	Færdiggørelse (særtakst på EA/PH/MA og omfordelingspulje på UNI)	Mindre færdiggørelse (fra individ til gns. + korrektion) og beskæftigelse (gns.) for alle.
Kvalitet	Ikke omfattet	Indarbejdet som måling med kobling til grundtilskud og prioriterede midler til konkrete indsatser

Mikkel Leihardt – mle@ufm.dk – mobil 41279362

Visioner for de videregående uddannelser

Torsdag 5. marts 2020

**FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION**

FH – den politiske struktur

Der er fem lag i den politiske struktur:

- Kongressen
- Hovedbestyrelsen
- Forretningsudvalget
- Nedsatte udvalg
- Arbejdsgrupper

FH's politiske ledelse

Majbrit Berlau
Næstformand

Ejner K. Holst
Næstformand

Bente Sorgenfrey.
Næstformand
1. stedfortræder
for formanden

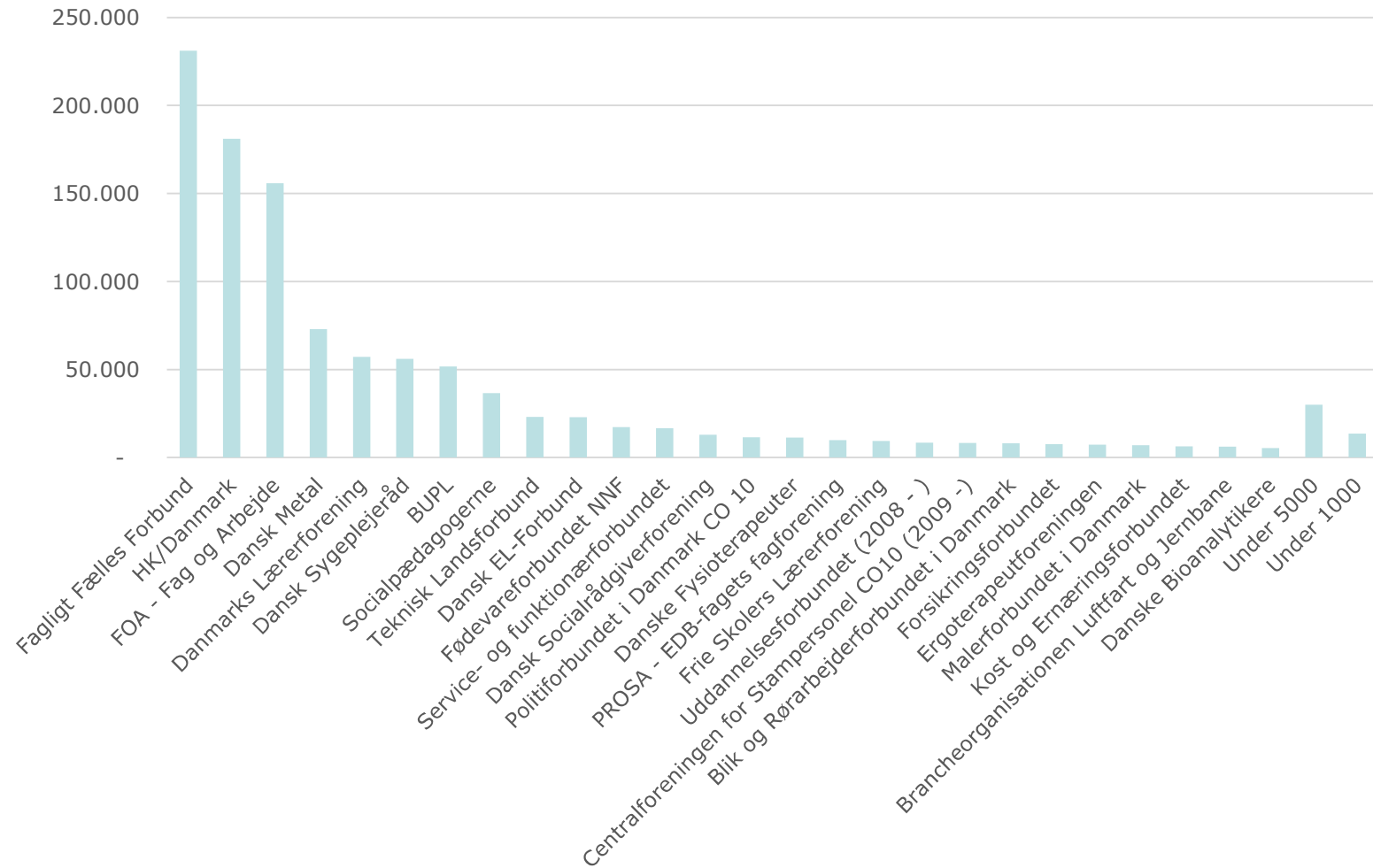
Lizette Risgaard
Formand

Arne Grevsen
Næstformand
2. stedfortræder
for formanden

Nanna Højlund
Næstformand

Morten Skov
Christiansen
Næstformand

FH's medlemsorganisationer

FL20 gav ny kurs for uddannelsespolitikken – et stop for besparelser på uddannelse

Siden 2015 har regeringen skåret ned
på uddannelse med over 6 milliarder kroner:

7.882.707.276

Og nedskæringerne fortsætter.
Hver dag bliver der skåret over 9 millioner kr.

And on your right hand side you can see Sct. Anna's Cathedral
- and it's the home of God.

FH's uddannelsespolitiske visioner

1. Klar, attraktiv og fleksibel vej fra ungdomsuddannelserne – ikke mindst erhvervsuddannelserne - over erhvervsakademiuddannelser, professionsbacheloruddannelser til kandidat- og masterniveauet.
2. Mulighed for løbende gennem arbejdslivet at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og videreuddannelse.

**Veje til at nå
visionerne**

Styrket match til arbejdsmarkedet

- Match mellem uddannelser og arbejdsmarked
- Match mellem antal uddannede og behov på arbejdsmarkedet

Styrket praksiskobling i uddannelserne

- Praktik skal tilføre værdi til uddannelserne
- Praksis er mere end praktikforløb
- Forskning, udvikling og innovation er centralt i uddannelsernes udvikling

Fair og gennemsigtigt optag og bedre overgange

- Væk med blindgyder
- Mere fokus på praksisfaglige kompetencer
- Anerkendelse af kompetencer på tværs af uddannelsestyper
- Gennemsikuelige adgangskriterier

Finansiering skal understøtte læring hele livet

- God adgang til uddannelse på fuld tid og sideløbende med beskæftigelse
- Behov for et fleksibelt og sammenhængende finansierings- og støttesystem

Bedre muligheder for sporskifte

- Mulighed for at påtage sig nye funktioner for at bevare tilknytning til arbejdsmarkedet
- Mulighed for at tage ny uddannelse

Tak for ordet!

**FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION**

Videregående uddannelser til fremtiden

Nærværende notat beskriver:

- *FH's visioner for de videregående uddannelser samt vejene mod visionerne. For det første er det FH's vision, at der skabes en stærkere praksis- og arbejdsmarkedsvej i de videregående uddannelser. Der skal være en klar og fleksibel vej fra ungdomsuddannelserne – ikke mindst erhvervsuddannelserne – over erhvervsakademiuddannelser, professionsbachelor og top-up-bachelor til kandidat- og masterniveauet. For det andet er det FH's vision, at der sikres bedre mulighed for uddannelse gennem hele livet. Uddannelsessystemet og støttesystemet skal være sammenhængende og fleksibelt. Det skal være muligt for den enkelte løbende gennem arbejdslivet at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og videreuddannelse. Målsætningen er at skabe uddannelses- og karriereforløb, der muliggør, at den enkelte kan følge med udviklingen på arbejdsmarkedet.*

Baggrund

Uddannelse er vejen til et velstående, lige og trygt Danmark. Uddannelse giver den enkelte gode muligheder på arbejdsmarkedet og dermed gode muligheder for at skabe et godt liv. Uddannelse bidrager til dannelse og samhørighed og giver et godt udgangspunkt for at deltage aktivt som borger i samfundet. Når mange er godt uddannede, har den offentlige sektor og private virksomheder let ved at få de kompetencer, de har brug for.

Det er vigtigt for Danmarks økonomiske og sociale succes, at der er gode muligheder for at uddanne sig, og at stadig flere vælger at gøre brug af den mulighed. Ikke mindst på de videregående uddannelser er både søgning og optag steget markant over de seneste årtier. Optaget er steget fra ca. 20.000 i 1980 til over 65.000 i 2019. Den væsentligste del af stigningen er sket i perioden 2009-2017, hvor optaget er steget med 43 procent¹.

Udviklingen i optaget på de videregående uddannelser har, sammen med udviklingen i økonomien og arbejdsmarkedet, bidraget til et stadig højere produktivetsniveau. Det gælder også i forhold til at udnytte de muligheder, som den teknologiske udvikling rummer, og som ændrer sammensætningen af jobs markant. Et øget kompetenceniveau i arbejdsstyrken har været afgørende for den vellykkede omstilling, som har fundet sted i Danmark.

Medarbejdere med de rette kvalifikationer er en forudsætning for udvikling og nyskabelse i både den offentlige og private sektor. Dette står i kontrast til de massive besparelser på uddannelser, der er foretaget over de senere år. I 2019 har de videregående uddannelsesinstitutioner 1,5 milliarder kroner mindre at drive uddannelser for end i 2015. Danmark skal tilbage på sporet. Vi skal styrke uddannelsernes faglige identitet, og vi skal værne om de faglige miljøer på uddannelsesinstitutionerne. Vi skal investere i uddannelse til gavn for hele Danmark.

¹ KOT hovedtal 2019, 2017 og 2009

Uddannelserne skal matche udviklingen i fag, professioner og arbejdsmarked. Her står de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser helt centralt. De erhvervs- og professionsrettede uddannelser er typisk orienterede mod bestemte brancher og professioner, og der er løbende i uddannelserne en tæt kobling til og samarbejde med praksis. Det sker ikke mindst gennem praktikforløb, som ofte udgør en væsentlig del af uddannelserne. Praksiskoblingen og praktikken giver et fundament for at omsætte den teoretiske viden i praksis og bruge sin faglighed til at skabe værdi som medarbejder.

Danmark kommer i 2025 til at mangle kvalificeret arbejdskraft – det viser fremskrivninger² af arbejdsmarkedet. Udover faglærte er det særligt personer med en kort videregående uddannelse (ca. 25.000) og en mellemlang videregående uddannelse (ca. 40.000), der vil mangle.

Det er nødvendigt med et politisk fokus på de fag og brancher, som udvikler sig hurtigt, og hvor der fremover vil mangle kvalificerede medarbejdere. Det gælder uddannede medarbejdere inden for centrale områder af vores velfærdssamfund og i det private erhvervsliv. På samme måde vil bl.a. nye teknologier og håndtering af samfundsudfordringer, som fx klimaændringer, påvirke kravene til de ansattes kompetencer på både det private og offentlige arbejdsmarked.

Der er brug for at se på strukturerne i det samlede videregående uddannelsessystem, så vi får mere smidige overgange og sammenhæng på tværs af uddannelsesniveauer. De professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser skal fylde mere i det videregående uddannelsessystem og dermed bidrage til, at de videregående uddannelser samlet set matcher arbejdsmarkedet bedre.

I kontrast til forventningerne om en fortsat og accelererende teknologisk udvikling, står også et paradoks i de videregående uddannelser: Der er et stort behov for at kunne uddanne sig gennem hele arbejdslivet, men de meget store – og vigtige – investeringer i uddannelse ligger især i starten af uddannelses- og karrierforløbet. Der skal være bedre muligheder for at tilpasse sig omstillinger som følge af fx ny teknologi og reformer og på den måde bevare en attraktivitet på arbejdsmarkedet. Det kræver, at vi på alle niveauer investerer mere i den løbende efter- og videreuddannelse.

FH's vision for de videregående uddannelser

Der er brug for nye visioner for de videregående uddannelser. Det skal adresseres, hvordan vi får det bedste match mellem uddannelser og arbejdsmarkedets behov. Herudover skal der være langt bedre muligheder for at efter- og videreuddanne sig, i takt med at udviklingen på arbejdsmarkedet skaber et øget behov for livslang læring.

1. En stærkere praksis- og arbejdsmarkedsvej i videregående uddannelse

- *Det er FH's vision, at der skabes en klar, attraktiv og fleksibel vej fra ungdomsuddannelserne – ikke mindst erhvervsuddannelserne - over erhvervsakademiuddannelser, professionsbachelor- og top-up-bacheloruddannelser til kandidat- og masterniveauet. Den erhvervsfaglige og den gymnasiale vej skal sidestilles, når det gælder mulighederne for at tage en videregående uddannelse.*

² Jf. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, "Danmark kommer til at mangle faglærte, Tema: ubalancer på arbejdsmarkedet"

Med afsæt i en ungdomsuddannelse udgør erhvervsakademi-, professionsbachelor- og top-up-bacheloruddannelser hovedstrækningen i praksis- og arbejdsmarkedsvejen i videregående uddannelse. Herfra kan man fortsætte til master-/kandidatniveau.

Der er brug for et stærkere fokus på praksis og en tættere kobling til arbejdsmarkedet i det videregående uddannelsessystem. Der skal være mere fleksible og smidige overgange mellem uddannelsesniveauerne, så alle, uanset uddannelsesbaggrund, får lige muligheder i det videregående uddannelsessystem. Et videregående uddannelsessystem, hvor praksis og arbejdsmarkedstilknytning vægtes højere, vil i tillæg gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive som uddannelsesvej.

Det skal være en reel mulighed at tage en kandidatuddannelse for dem, som kan og vil. Det skal et sammenhængende videregående uddannelsessystem bane vejen for. Hvis man vælger at videreudanne sig, mens man er tilknyttet en konkret profession eller fag, giver det et godt grundlag for at foretage velunderbyggede investeringer af egne og samfundets ressourcer. Med bedre overgange til master- og kandidatniveauet vil de erhvervs- og professionsrettede uddannelser også i endnu højere grad være et alternativ til den akademiske vej fra almen studentereksamen til universitetsbachelor og -kandidat. Ligeledes skal unge med en gymnasial baggrund, som optages på visse tekniske erhvervsakademiuddannelser, have mulighed for supplerende værkstedsundervisning for at få løftet deres praktiske kompetencer.

2. Fleksibel uddannelse hele livet

- *Det er FH's vision, at uddannelsessystemet og støttesystemet skal være sammenhængende og fleksibelt. Det skal være muligt for den enkelte løbende gennem arbejdslivet at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og videreuddannelse. Målsætningen er at skabe uddannelses- og karriereforløb, der muliggør, at den enkelte kan følge med udviklingen på arbejdsmarkedet. Strukturelle og økonomiske blindgyder skal væk.*

Til trods for et øget behov for efteruddannelse er mulighederne for løbende at tilpasse sig arbejdsmarkedets udvikling blevet forringede. I 2015 blev Statens Voksenuddannelsesstøtte (SVU) stærkt begrænset, og efterfølgende er aktiviteten på videregående videre- og efteruddannelse faldet med 20 procent. Desuden er efter- og videreuddannelse i modsætning til de ordinære uddannelser belagt med deltagergebyr, hvilket også kan begrænse omstillingen til nye krav på arbejdsmarkedet.

Paradokset med stigende omstillingspres for beskæftigede og svigtende investeringer og aktivitet på de videregående efter- og videreuddannelser skal løses.

Her er redskabet reelle uddannelsesmuligheder hele livet. Det skal i højere grad være muligt at få anerkendt realkompetencer og derved opnå adgang til videregående uddannelser eller få tildelt merit på en enkel og fleksibel måde uanset uddannelsesniveau – og uden at gå på kompromis med kvaliteten i uddannelserne. Brug af realkompetencevurderinger og bedre muligheder for merit vil bidrage til at afkorte uddannelsesforløb, hvilket både er gavnligt for den enkelte og for samfundet. Det vil også bidrage til at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive i kraft af de bedre muligheder for løbende opkvalificering gennem arbejdslivet.

Der skal være mere fleksibilitet og bedre muligheder for økonomisk støtte. Faglærte skal opleve, at det også økonomisk er muligt at tage en videregående uddannelse, mens de er i arbejde. Det samme gælder personer med en videregående uddannelse, som vil tage en akademi-, diplom- eller masteruddannelse.

Det skal være muligt at efter- og videreudanne sig som en naturlig del af arbejdslivet, uanset hvornår behovet opstår. Det kunne fx ske ved, at alle efter en ungdomsuddannelse har ret til det samme antal års betalt videregående uddannelse og et tilsvarende antal års uddannelsesstøtte, som kan anvendes fleksibelt i løbet af arbejdslivet, når behovet opstår. Mange steder kræver det også en ændring af kulturen på arbejdspladsen, så der bliver plads og tid til, at medarbejderne kan videreudanne sig.

Veje mod visionerne

For at indfri disse visioner, er der brug for at udvikle og forbedre flere elementer i det videregående uddannelsessystem. Følgende veje kan bidrage til at indfri visionerne.

1. Styrket match til arbejdsmarkedet

Uddannelserne skal afspejle og tilpasses udviklingen på både det offentlige og private arbejdsmarked, ikke bare i kraft af en praksiskobling, men også i uddannelsernes mål og indhold.

Et godt og langtidsholdbart match opnås med brede videregående uddannelser med stærk kernefaglighed. De mere specialiserede og aktualitetsafhængige former for indhold må tilegnes løbende i arbejdslivet og med forskellige former for uddannelse i et fleksibelt uddannelsessystem, der i højere grad formår at levere uddannelse, når den enkelte har brug for det.

Endelig skal antallet af uddannede matche arbejdsmarkedets fremtidige behov. Uddannelse skal føre til relevant beskæftigelse, og der må ikke uddannes til ledighed. Derfor er der også brug for en mere fremsynet dimensionering af uddannelserne, der blandt andet bygger på en tæt dialog med arbejdsmarkedets parter. Også indholdet af uddannelserne skal udvikles i tæt samspil med arbejdsmarkedets parter.

2. Udvikling og styrkelse af praksiskoblingen i uddannelserne

Praksis- og arbejdsmarkedsvejen skal styrkes ved, at uddannelserne fortsætter udviklingen af praksisperspektivet som en central forudsætning for deres succes og relevans. Det indebærer også, at praktikken alle steder spiller sammen med den teoretiske del af uddannelsen, så den studerende oplever sammenhæng i uddannelsen. Det stiller krav om et tæt samarbejde mellem uddannelses- og praktiksteder og en bevidsthed hos begge parter om, at praktikken skal tilføre værdi til det samlede uddannelsesforløb. Praktikken udgør en væsentlig del af uddannelsesforløbet på erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne. Derfor er det også vigtigt, at arbejdsgiverne prioriterer ressourcer til de studerendes praktikforløb.

Derudover er det vigtigt at anerkende behovet for, at uddannelserne udvikler sig sammen med praksis og professioner, understøttet af anvendt forskning, udvikling og innovation.

3. Bedre overgange samt fair og gennemsigtigt optag

Der skal være mere gennemsigtighed, fleksibilitet og lige adgang til videregående uddannelse. Det gælder blandt andet for erhvervsuddannede, som skal have fleksible, gennemsikrede og fair optagelsesvilkår på videregående uddannelser. Også optagelseskriterier på top-up-uddannelser er uklare og varierer mellem uddannelsesinstitutioner. Praksisfaglige kompetencer skal vægtes højere i optagelsessystemet generelt, ligesom der skal øget fokus på anerkendelse af kompetencer gennem øget brug af realkompetencevurderinger.

Alle professionsbacheloruddannede skal have mulighed for at videreudanne sig på kandidatniveau. Det er i dag alt for usikkert at søge om optagelse på en kandidatuddannelse med afsæt i en professionsbacheloruddannelse. Selektionskriterierne er uklare, og det er uklart, hvor mange – om nogen – pladser der er til rådighed for andre end universiteternes egne studerende.

Den 1-årige kandidatoverbygning er kun tilgængelig for universitetsbachelorere, på trods af at den er rettet mod arbejdsmarkedet. Derudover giver den ikke adgang til ph.d. Den skal naturligvis også være et tilbud til relevante professionsbachelorere. Erhvervskandidatordningen, som er uden SU, men tilrettelagt på deltid, skal ligeledes udvides, så der tilbydes overbygninger til professionsbachelorere inden for deres eget felt.

I takt med øget kompleksitet og forandringstempo på arbejdsmarkedet, som smitter af på uddannelsessystemet, stiller det også større krav til vejledningen rettet mod det videregående uddannelsessystem. Der er derfor behov for at prioritere den nationale vejledningsindsats højere, end det er tilfældet i dag.

4. Finansiering der fremmer beskæftigedes muligheder for fortsat uddannelse

Der er behov for at investere mere i de videregående uddannelser på en måde, som også understøtter livslang læring som svar på skiftende behov på arbejdsmarkedet. Det er et vigtigt hensyn, at alle oplever, at have reelle efter- og videreuddannelsesmuligheder hele livet.

Derfor skal der udvikles et fleksibelt og sammenhængende finansierings- og støttesystem, der i højere grad end det nuværende understøtter, at erhvervsuddannede og personer med videregående uddannelse har god adgang til uddannelse sideløbende med beskæftigelse såvel som på fuldtid. Det gælder både finansieringen af uddannelsesaktiviteten og understøttelsen af den, der uddanner sig.

En af de væsentligste årsager til den faldende efteruddannelsesaktivitet er bortfaldet af SVU for personer med videregående uddannelse, sådan at det kun er faglærte, der i dag kan modtage SVU på 60 pct. af højeste dagpengesats. Herudover er det en barriere, at efter- og videreuddannelse er belagt med høj deltagerbetaling.

5. Bedre muligheder for sporskifte

I takt med at den gennemsnitlige levealder stiger, skal vi blive længere tid på arbejdsmarkedet. Derfor er det afgørende, at der er et fleksibelt og sammenhængende uddannelsessystem, som giver medarbejdere, der fx er i risiko for at blive nedslidte, mulighed for at deltage i videre- og efteruddannelse. Sporskifte skal give mulighed for at tage en ny uddannelse eller påtage sig nye funktioner på arbejdsmarkedet og dermed bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Det kan både være i form af en ny ordinær uddannelse eller via efter- og videreuddannelsessystemet.

Derfor skal uddannelsesloftet for de ordinære videregående uddannelser også fjernes helt, så der bliver bedre muligheder for at vælge en ny uddannelsesvej.